

تدوین مدل علی فریبکاری تحصیلی بر اساس خودکارآمدی تحصیلی با توجه به اثر میانجی گرانه اهمال کاری تحصیلی در دانش آموزان پایه دوازدهم دوره دوم متوسطه شهر سقز

عثمان عبداللهی^۱، دکتر کیومرث کریمی^۲

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد، روانشناسی تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد مهاباد، ایران. (نویسنده مسئول).

۲. استادیار دانشگاه، روانشناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مهاباد، ایران.

مجله پیشرفت‌های نوین در علوم رفتاری، دوره ششم، شماره پنجاه و پنجم، سال ۱۴۰۰، صفحات ۴۷۵-۴۶۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۴/۲۲

تاریخ وصول: ۱۴۰۰/۰۳/۱۶

چکیده

پژوهش حاضر تدوین مدل علی فریبکاری تحصیلی بر اساس اهمال کاری تحصیلی با توجه به اثر میانجی گرانه خودکارآمدی تحصیلی در دانش آموزان پایه دوازدهم دوره دوم متوسطه شهر سقز بود. روش پژوهش همبستگی از نوع معادلات ساختاری بود. جامعه آماری شامل کلیه دانش آموزان پایه دوازدهم شهر سقز که در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ (۴۸۰۰ نفر) مشغول به تحصیل بوده‌اند. تعداد ۲۴۰ نفر از آن‌ها به عنوان نمونه آماری انتخاب شد؛ که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای از ۸ مدرسه و ۳ رشته تحصیلی انتخاب شدند. ابزارهای پژوهش شامل پرسشنامه فریب کاری تحصیلی فارنسه و همکاران (۲۰۱۱)، مقیاس اهمال کاری تحصیلی سولومون و راثیلوم (۱۹۸۴) و خودکارآمدی تحصیلی مورگان-جینکز (۱۹۹۹) بود. همچنین تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیات تحقیق از آمار استنباطی و مدل‌سازی معادلات ساختاری (SEM) انجام و با استفاده از نرم‌افزارهای آماری SPSS-23 و SMART PLS-2 صورت گرفت. نتایج حاصل از معادلات ساختاری نشان داد که خودکارآمدی تحصیلی بر فریبکاری تحصیلی تأثیر مستقیم و معناداری دارد و سبب کاهش و عدم فریبکاری تحصیلی در میان دانش‌آموزان می‌شود، خودکارآمدی تحصیلی بر اهمال کاری تحصیلی تأثیر مستقیم و معناداری دارد و دانش‌آموزان با خودکارآمدی بالا از اهمال کاری پایینی برخوردار هستند هم‌چنین اهمال کاری تحصیلی بر فریبکاری تحصیلی تأثیر مستقیم و معناداری دارد و دانش‌آموزان اهمال‌کار به دنبال فریبکاری در تحصیل می‌باشند.

کلیدواژه: فریبکاری تحصیلی، اهمال کاری تحصیلی، خودکارآمدی تحصیلی.

مقدمه

اخلاق و ارزش‌های اخلاقی سرچشمه بسیاری از رفتارها و کنش و واکنش‌های انسان در عرصه‌های مختلف است. بنیان تأثیرگذاری ارزش‌های اخلاقی بر رفتارهای انسانی در فطرت خداجوی انسان‌ها قرار دارد. به همین جهت است که در ادیان مختلف، به‌ویژه در دین مبین اسلام تا این اندازه بر تقویت ارزش‌های اخلاقی در جامعه تأکید می‌شود (جمشیدی، ۱۳۸۰). شمول ارزش‌های اخلاقی در عرصه‌های مختلف نظیر کار، تحصیل، روابط اجتماعی و روابط خانوادگی، ماهیتی خاص به خود می‌گیرد. یکی از عرصه‌های خاصی که در آن اخلاق و ارزش‌های اخلاقی از اهمیت ویژه برخوردار است، عرصه تحصیل علم و دانش است. بر اساس نظریات و پژوهش‌های صورت گرفته، اخلاق تحصیلی به شکلی کاملاً اختصاصی، پایبندی و پیروی از ارزش‌هایی نظیر عدم فریبکاری، رعایت صداقت و تکیه بر تلاش و کوشش شخصی در کسب دستاوردهای علمی را شامل می‌شود (اسمیت، کولاک و فرا، ۲۰۱۳). سازه فریب‌کاری تحصیلی برای اولین بار در فرهنگ آکسفورد، به‌عنوان اقدامی غیرقانونی و غیرمنصفانه برای کسب امتیاز یا نمره تعریف شده است (بولین، ۲۰۰۴؛ رنسبرگ، دیکاک و دراس، ۲۰۱۸). به‌بیان‌دیگر فریبکاری تحصیلی بیانگر آن دسته از رفتارهای تعمدی است که افراد آن رفتارها را باهدف دستیابی به یک منفعت برمی‌گزینند (مک کابی، ۲۰۰۵؛ جاردی، هاگی و چاو، ۲۰۱۲؛ به نقل از شکری و عباس زاده، ۱۳۹۸). فریبکاری تحصیلی به لحاظ ماهیت، مجموعه مبتنی بر نیرنگ و فریب برای دستیابی به اهداف و نتایجی است که فرد شایستگی آن را ندارد (چوجیدسکا، لوپینا، بورتتر، هاپون، ۲۰۱۳). تاس و تکایا^۵ (۲۰۱۰) فریبکاری را به‌عنوان تدلیس، یا به غلط، توانمند نشان دادن خود با حيله و کلک تعریف کرد.

فریبکاری تحصیلی انواع گوناگونی داشته و تقسیم‌بندی‌های متعددی برای آن پیشنهاد شده است. مک کیب، فگالی و عبدالله^۶ (۲۰۰۸) معتقدند تقلب تحصیلی در دو زمینه کلی تقلب در آزمون‌های مهم و تقلب در کارهای نوشتاری اتفاق می‌افتد. رتینگر و کرامر^۷ (۲۰۰۹) و خامسان و امیری، (۱۳۹۰) فریبکاری تحصیلی را به تقلب در آزمون‌ها و تقلب در تکالیف درسی (دزدی ادبی) تقسیم کرده‌اند. برای به حداقل رساندن فریبکاری تحصیلی بایستی علل آن را شناخت و تلاش کرد عوامل ایجادکننده آن را برطرف نمود. محققان بر اساس اصول نظری و چهارچوب تجربی به دودسته متغیر (فردی و بافتی) به‌عنوان دلایل فریبکاری تحصیلی اشاره نموده‌اند (فرید، ۱۳۹۵). متغیرهای فردی چون ویژگی‌های انگیزشی و صفات شخصیتی نیز با فریبکاری تحصیلی مربوط است (ایجی، شهابی و علبازی، ۱۳۹۰). در تحقیقات نشان داده شده است که متغیرهای بافتی از قبیل محیط کلاس درس، همسالان و ویژگی‌ها و روش‌های معلم با فریبکاری تحصیلی ارتباط دارد (مک کابی و تریوینو^۸، ۱۹۹۳). در پژوهش دیگری فراهانی و همکاران

1. Smith, kudlac & Fera

2. Bolin

3. Rensburg, de Kock & Derous

4. Chudzicka, Lupina, Borter & Hapon

5. Tas & Tekkaya

6. McCabe, Feghali, Abdallah

7. Rettinger & Kramer

8. McCabe & Trevino

(۱۳۹۴) نشان دادند که دلایل تقلب دانش‌آموزان اضطراب، توقع بیش‌ازحد والدین، رقابت‌های ناصحیح بین دانش‌آموزان، عدم توانایی فرد در یادگیری و عدم تعهد بود.

درواقع پرداختن به رفتار فریبکارانه تحصیلی از آن جهت اهمیت دارد که بر اساس ادبیات پژوهشی، افرادی که به تقلب تحصیلی اقدام می‌کنند، اغلب این رفتار ناشایست را پس از فراغت از تحصیل، به محیط‌های شغلی خود انتقال می‌دهند (اوگیلوی و استوارت^۱، ۲۰۱۰؛ به نقل از خیامی آبین، ۱۳۹۴). به‌طورکلی با توجه به کارکرد، اهداف و ضرورت وجود مدارس یکی از مسائلی که می‌تواند در کارکرد این نهاد آموزشی اختلال ایجاد کند و مانع رسیدن آن‌ها به اهدافشان باشد فریبکاری تحصیلی و عدم صداقت علمی است (سبزیان، قدم پور و میردیکوند، ۱۳۹۸)؛ بنابراین مطالعه این نوع رفتارها در محیط‌های تحصیلی از آن لحاظ که می‌تواند پیش‌بینی رفتارهای غیراخلاقی در آینده باشد هم مهم است (لاوسون^۲، ۲۰۰۴). بر طبق پژوهش‌ها پدیده فریبکاری تحصیلی سریعاً در حال گسترش است و در همه سطوح آموزشی از ابتدایی گرفته تا دانشگاه در جریان است (فینبرگ^۳، ۲۰۰۹؛ به نقل از فرید، ۱۳۹۴). منابع تحقیقی معتبر نشان می‌دهند که حدود یک‌سوم دانش‌آموزان ابتدایی درگیر تقلب می‌شوند که این پدیده در سطوح تحصیلی بالاتر تحصیلی و دبیرستان به اوج می‌رسد (تاس و تکایا، ۲۰۱۰). طبق نظر ویلکینسون^۴ (۲۰۰۹) فریبکاری تحصیلی ارزش و جایگاه اصلی تخصصی که محصلان قرار است برای آن تجهیز شوند را تقلیل می‌دهد و همچنین، رفتار فریبکارانه ممکن است از مدرسه به دانشگاه و زندگی حرفه‌ای فرد نیز ادامه پیدا کند (دیویس و لودوینگسن^۵، ۱۹۹۵).

خودکارآمدی تحصیلی یکی از عوامل مؤثر بر فریبکاری تحصیلی است. تاس و تکایا (۲۰۱۰) در پژوهشی نشان دادند که هرچه دانشجویان احساس کنند دارای خودکارآمدی پایینی هستند به همان میزان نیز ممکن است به رفتارهای فریبکارانه‌ی بیشتری روی بیاورند. هم‌چنین دانش‌آموزان دارای خودکارآمدی پایین در مقایسه با دانش‌آموزانی که خودکارآمدی دارند به احتمال بیشتری دست به تقلب می‌زنند (نورا و زانگ^۶، ۲۰۱۰). بلوم^۷ در مدل آموزشی خود شواهدی ارائه داده است که ویژگی‌های عاطفی دانش‌آموزان در جریان تدریس، هم نقش علت و هم نقش معلول را ایفا می‌کند (بلوم، ۱۹۷۴؛ ترجمه سیف، ۱۳۷۴). در نتیجه مفهومی که دانش‌آموزان از خوددارند کوشش‌ها و پیشرفت‌های آنان را تحت تأثیر قرار می‌دهد. در این رابطه مفهومی که افراد از توانایی خود برای انجام کار و فعالیت دارند خودکارآمدی می‌نامند (بندورا^۸، ۱۹۷۷). بندورا خودکارآمدی را قضاوت فرد از توانایی‌هایش در زمینه‌ی انجام یک عمل مشخص، برای دستیابی به نتیجه‌ی مطلوب می‌داند که در قالب نظریه شناختی-اجتماعی مطرح کرد. به‌بیان‌دیگر خودکارآمدی توان سازنده‌ای است که مهارت‌های شناختی، اجتماعی، عاطفی و رفتاری انسان را برای تحقق اهداف

1. Ogilvie & Stewart

2. Lawson

3. Feinberg

4. Wilkinson

5. Davis & Ludvigson

6. Nora & Zhang

7. Bloom

8. Bandura

مختلف، به‌گونه‌ای اثربخش سازمان‌دهی می‌کند (بندرا، ۲۰۰۱) زیمرمان خودکارآمدی را سازه‌ای چندبعدی و دارای ویژگی‌ها مختص به فرهنگ تعریف کرده است (زیمرمان، ۲۰۰۰؛ به نقل برزگر بفرویی، ۱۳۹۹).

یکی دیگر از متغیرهایی که انتظار می‌رود با فریبکاری تحصیلی ارتباط معناداری داشته باشد. اهمال‌کاری تحصیلی است. استیل (۲۰۰۷) تا هشتاد سال پیش از میلاد، منابع مربوط به اهمال‌کاری را یافته است. اهمال‌کاری تحصیلی از جمله عوامل تأثیرگذار بر عملکرد دانش‌آموزان است (استیل، ۲۰۰۷؛ نیرمان و اسپرژ، ۲۰۱۴)؛ که سولومون و راثلوم، (۱۹۸۴) آن را به تأخیر انداختن وظایف تحصیلی تعریف می‌کنند. و از شایع‌ترین مشکلات در سطوح مختلف تحصیلی است که در عصر تکنولوژی در حال گسترش است (اسیف، ۲۰۱۱؛ به نقل از لامعی و همکاران، ۱۳۹۳)؛ که از نظر فراری (۲۰۰۰) تمایل غیرمنطقی در شروع یا اتمام یک تکلیف تحصیلی است. عوامل گوناگونی به‌عنوان علل یا پیشایندهای اهمال‌کاری مطرح شده‌اند که می‌توان به اضطراب و وابستگی، ترس از ارزیابی منفی و عزت‌نفس پایین (فراری، ۲۰۰۰)، ترس از شکست (اسکونبرگ، ۱۹۹۲)، احساس شرم و گناه (برزگر بفرویی و همکاران، ۱۳۹۹)، تنفر از کار و فقدان انرژی (سولومون و راثلوم، ۱۹۸۴)، کمال‌گرایی (کاگان و همکاران، ۲۰۱۰)، درماندگی آموخته‌شده (مک‌کین، ۱۹۹۴؛ به نقل از جوکار، ۱۳۸۶)، خودکم‌بینی، پایین بودن سطح تحمل و عصبانیت (الیس و نال، ۱۹۹۷؛ به نقل از فرید، ۱۳۹۵)؛ و همچنین خودکارآمدی پایین (گرف، ۲۰۱۹؛ مهدی زاده و همکاران، ۱۳۹۷) اشاره کرد.

در پژوهش‌های مختلف اهمال‌کاری به شیوه‌های متعددی طبقه‌بندی شده است که اغلب بر مبنای مشاهدات بالینی انجام شده است. بورکا و یان (۱۹۸۳)؛ به نقل از شهینی بیلاق و همکاران، (۱۳۸۵) طی مشاهدات بالینی خود سه نوع اهمال‌کار مضطرب، طغیانگر و معتقد به شانس را معرفی نمودند؛ و برحسب صورت‌های سازگاران و ناسازگاران به دودسته اهمال‌کاری فعال و منفعلانه (چو و چوی، ۲۰۰۵؛ به نقل از سبزیان و همکاران، ۱۳۹۶).

بر اساس مفهوم‌پردازی‌های متعدد از این متغیر، عوامل مختلفی را در پیدایش اهمال‌کاری تحصیلی را برشمرده‌اند؛ که می‌توان به عوامل جمعیت شناختی نظیر سن، جنسیت و رشته تحصیلی (بالکس و دورو، ۲۰۰۹؛ به نقل از عطادخت، محمدی و بشرپور، ۱۳۹۰) و عوامل روان‌شناختی نظیر هوش هیجانی و خودکارآمدی (هن و گروشیت، ۲۰۱۴؛ به نقل از پورقاز و همکاران، ۱۳۹۱) اشاره کرد.

در رابطه با فریبکاری تحصیلی، خودکارآمدی تحصیلی و اهمال‌کاری تحصیلی و جوانب آن‌ها تحقیقاتی در داخل و خارج از کشور انجام شده است که به چند مورد اشاره می‌گردد: میرزا صفی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی تحت عنوان تدوین مدل ساختاری ناسازگاری تحصیلی بر اساس بی‌عدالتی آموزشی فرسودگی، فریبکاری تحصیلی و عدم خودکارآمدی دانشجویان دانشگاه بوعلی سینای همدان نشان که کنترل بی‌عدالتی آموزشی، می‌تواند گام مؤثری در جهت کاهش فرسودگی، فریبکاری، عدم خودکارآمدی و ناسازگاری تحصیلی باشد. سبزیان، قدم پور و میردریگوند (۱۳۹۸)، در پژوهش خود نشان دادند که اخلاق تحصیلی بر تقلب تحصیلی اثر مستقیم و با میانجی‌گری خودکارآمدی اثر غیرمستقیم بر تقلب دارد، اما درگیری تحصیلی بر تقلب تحصیلی اثر مستقیم ندارد، ولی با میانجی‌گری خودکارآمدی اثر غیرمستقیم بر تقلب تحصیلی دارد. گرفت (۲۰۱۹)، در پژوهشی تحت عنوان "باور به خودکارآمدی در فرد و اهمال‌کاری تحصیلی" دریافت که خودکارآمدی می‌تواند پیش‌بینی‌کننده اهمال‌کاری تحصیلی باشد. مالکوک

و موتلو^۱ (۲۰۱۸)، در پژوهشی دریافتند که انگیزه تحصیلی تا حدی رابطه بین خودکارآمدی تحصیلی و اهمال‌کاری تحصیلی را میانجی می‌کند. هدف اصلی پژوهش تعیین مدل مفهومی فریبکاری تحصیلی بر اساس خودکارآمدی تحصیلی با میانجیگری اهمال‌کاری تحصیلی می‌باشد. با توجه به مطالب مطرح‌شده این پژوهش درصدد پاسخگویی به این سؤال است که آیا مدل مفهومی پیش‌بینی فریبکاری تحصیلی بر اساس خودکارآمدی تحصیلی با میانجیگری اهمال‌کاری تحصیلی با مدل تجربی برازش دارد؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی است. روش توصیفی همبستگی یک طرح غیرآزمایشی است که در این نوع تحقیق رابطه میان متغیرها بر اساس هدف تحقیق تحلیل می‌گردد. (سرمد، بازرگان و حجاری، ۱۳۹۸). جامعه آماری این پژوهش کلیه دانش‌آموزان پایه دوازدهم دوره دوم متوسطه شهر سقز در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ به تعداد ۴۸۰۰ نفر می‌باشند. برای برآورد حجم نمونه از نرم‌افزار جی پاور^۲ استفاده شد که با توجه به آلفای ۰/۵، ۲۴۰ نفر برآورد شد. روش نمونه‌گیری در این پژوهش خوشه‌ای چندمرحله‌ای است. به این صورت که در شهر سقز ۸ مدرسه (۴ دبیرستان دخترانه و ۴ دبیرستان پسرانه) و از هر مدرسه ۳۰ نفر در سه رشته‌ی تحصیلی (ریاضی فیزیک، علوم تجربی و معارف و علوم انسانی) وارد پژوهش شدند و در مجموع ۲۴۰ نفر از دانش‌آموزان به سؤالات پژوهش پاسخ دادند.

ابزارهای پژوهش

مقیاس فریبکاری تحصیلی: پرسشنامه فریبکاری تحصیلی توسط فارنسه و همکاران (۲۰۱۱) به منظور سنجش فریبکاری تحصیلی طراحی و تدوین شده است در ایران هم توسط شکری و عباس زاده (۱۳۹۸) به منظور سنجش فریبکاری تحصیلی در دانشجویان اعتباریابی شده است. این پرسش‌نامه دارای ۸ سوال می‌باشد و بر اساس طیف لیکرت با سؤالاتی مانند (کپی کردن بخش‌هایی از متون یا مقالات اینترنتی بدون اینکه به آن منبع ارجاع داده شود) به سنجش فریبکاری تحصیلی می‌پردازد. اعتبار یا روایی با این مسئله سروکار دارد که یک ابزار اندازه‌گیری تا چه حد چیزی را اندازه می‌گیرد که ما فکر می‌کنیم (سرمد و همکاران، ۱۳۹۰). در پژوهش شکری و عباس زاده (۱۳۹۸) روایی محتوایی و صوری و ملاکی این پرسشنامه مناسب ارزیابی شده است. قابلیت اعتماد یا پایایی یک ابزار عبارت است از درجه ثبات آن در اندازه‌گیری هر آنچه اندازه می‌گیرد یعنی اینکه ابزار اندازه‌گیری در شرایط یکسان تا چه اندازه نتایج یکسانی به دست می‌دهد (سرمد و همکاران، ۱۳۹۰). سولومون و راتبلوم (۱۹۸۴) روایی ابزار را با روش همسانی درونی ۰/۸۴ و پایایی آن با روش آلفای کرونباخ ۰/۶۴ گزارش کردند. ضریب آلفای کرونباخ محاسبه‌شده در پژوهش شکری و عباس زاده (۱۳۹۸) برای این پرسشنامه بالای ۰/۷ برآورد شد.

مقیاس خودکارآمدی تحصیلی: پرسشنامه خودکارآمدی تحصیلی مورگان-جینکز (۱۹۹۹) گسترده‌ترین سیاهه‌ای است که از سطوح گزارش خود به‌عنوان یک متغیر وابسته استفاده می‌کند. این پرسشنامه دارای ۳۰ سوال و ۳ خرده مقیاس است: استعداد، کوشش و بافت. گویه‌های این پرسشنامه مشتمل بر استعداد، بافت و کوشش با استفاده از مقیاس لیکرت به صورت پاسخ‌های چهارگزینه‌ای

¹. Malkoç, & Mutlu

². G power

شامل: کاملاً مخالفم تا حدودی مخالفم تا حدودی موافقم و کاملاً موافقم طراحی شده‌اند که به ترتیب دارای نمرات ۱، ۲، ۳ و ۴ می‌باشند. مورگان و جینکز (۱۹۹۹) ضریب پایایی پرسشنامه را ۰/۸۲ و ضریب پایایی هر یک از خرده مقیاس‌های استعداد، کوشش و بافت را به ترتیب ۰/۷۸، ۰/۶۶ و ۰/۷۰ گزارش کرده‌اند. همچنین ضریب پایایی (آلفای کرونباخ) این مقیاس در این پژوهش ۰/۸۰ بود. به‌منظور بررسی روایی پرسشنامه خودکارآمدی تحصیلی مورگان و جینکز از تحلیل عوامل بهره گرفتند. تحلیل عوامل، سه عامل اصلی را در مقیاس مورد تأکید قرارداد. اولین عامل گویه‌های مربوط به استعداد، دومین عامل با گویه‌های عامل بافتی و سومین عامل با گویه‌های عامل کوشش هماهنگ بودند. این محققان همبستگی گویه‌ها با نمره کل این پرسشنامه را در سطحی مطلوب و معنادار گزارش کرده‌اند. از آنجاکه برای این پرسشنامه نقطه برش تعیین نشده است، با توجه به پژوهش‌های صورت گرفته قبلی و همچنین مشورت با متخصصان در این پژوهش مقیاس خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان به سه طیف (خودکارآمدی تحصیلی کم، خودکارآمدی تحصیلی متوسط و خودکارآمدی تحصیلی زیاد) تقسیم‌بندی شد. به‌طوری‌که نمرات ۳۰ تا ۶۰ نشان‌دهنده خودکارآمدی تحصیلی کم، نمرات ۶۱ تا ۹۰ معرف خودکارآمدی تحصیلی متوسط و نمرات ۹۱ تا ۱۲۰ نشان‌دهنده خودکارآمدی تحصیلی زیاد است (فاتحی، ۱۳۹۰).

مقیاس اهمال‌کاری تحصیلی: پرسشنامه اهمال‌کاری تحصیلی توسط سولومون و راثلوم (۱۹۸۴) ساخته شد. این مقیاس را دهقان (۱۳۸۷) برای اولین بار در ایران به‌کاربرده‌اند. مقیاس ارزیابی اهمال‌کاری تحصیلی دارای ۲۷ گویه است؛ که سه مؤلفه آماده شدن برای امتحانات (۱ تا ۶)، آماده شدن برای تکالیف (۹ تا ۱۷) و آماده شدن برای مقاله‌های پایان‌ترم (۲۰ تا ۲۵) می‌باشد؛ که در ادامه هر یک از مؤلفه‌ها دو سوال ارائه شده است؛ که سه سوال اول (۷، ۱۸ و ۲۶) احساس و عاطفه دانش‌آموز را در مورد اهمال‌کاری و سه سوال دوم (۸، ۱۹ و ۲۷) تمایل آن‌ها را برای تغییر عادات اهمال‌کاری‌شان را می‌سنجد. در پژوهش دهقان (۱۳۸۷)؛ به نقل از مطیعی و همکاران (۱۳۹۲) پایایی آزمون به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۲ شده است. پایایی پرسشنامه در پژوهش خیامی آبی (۱۳۹۴) ۰/۹۱ محاسبه شد. این پرسشنامه توسط جوکار و دلاور پور (۱۳۸۶)، به فارسی ترجمه شده و اعتبار و روایی آن به ترتیب ۰/۶۱ و ۰/۸۸ به‌دست آمده است. در پژوهش خیامی آبی (۱۳۹۴) برای به دست آوردن روایی پرسشنامه از نظرات استاد راهنما و چندین تن از دیگر اساتید و متخصصین و کارشناسان استفاده شده است؛ و از آن‌ها در مورد مربوط بودن سؤالات، واضح بودن و قابل فهم بودن سؤالات و اینکه آیا این سؤالات برای پرسش‌های تحقیقاتی مناسب است و آن‌ها را موردسنجش قرار می‌دهد، نظرخواهی شد و اصطلاحات موردنظر در پرسشنامه اعمال گردید.

روش‌های آماری مورد استفاده در این پژوهش را می‌توان به دودسته روش‌های آماری استنباطی و روش‌های آماری توصیفی تقسیم کرد. برای بررسی و توصیف ویژگی‌های عمومی پاسخ‌دهندگان از روش‌های آمار توصیفی مانند جداول توزیع فراوانی و میانگین استفاده شده است. همچنین برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیات تحقیق از آمار استنباطی و مدل‌سازی معادلات ساختاری (SEM) استفاده می‌شود. پیش از انجام آزمون‌های آماری، نرمال بودن داده‌ها با استفاده از آزمون نرمال بودن داده‌ها با چولگی و کشیدگی و ارتباط بین متغیرها با آزمون همبستگی پیرسون بررسی شد. همچنین تجزیه و تحلیل داده‌های به‌دست آمده با استفاده از نرم‌افزارهای آماری SPSS23 و SMART PLS2 صورت گرفت.

یافته‌ها

جدول ۱. وضعیت توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	مؤلفه‌ها	میانگین	انحراف معیار	کمترین	بیشترین
خودکارآمدی تحصیلی	استعداد	۳۲/۶۲	۳/۸۶	۱۳	۴۰
	کوشش	۳۱/۲۹	۴/۳۹	۱۳	۴۰
	بافت	۳۲/۳۰	۴/۳۸	۱۲	۴۰
	کل	۹۶/۲۲	۱۱/۱۳	۳۸	۱۱۸
اهمال‌کاری تحصیلی	آماده شدن برای امتحانات	۲۳/۵۵	۵/۵۱	۸	۳۹
	آماده شدن برای تکالیف	۲۲/۷۵	۶/۸۱	۱۱	۵۵
	آماده شدن برای مقاله‌های پایان‌ترم	۱۷/۱۲	۵/۳۰	۸	۴۰
	کل	۶۳/۴۲	۱۵/۴۰	۳۵	۱۲۷
فریبکاری تحصیلی	سرقت ادبی	۴/۲۲	۱/۶۹	۲	۹
	کمک غیرمجاز	۱۰/۱۹	۴/۰۰	۶	۳۰
	کل	۱۴/۴۱	۴/۹۰	۸	۳۶

بر اساس جدول فوق، نتایج نشان می‌دهد که میانگین خودکارآمدی تحصیلی ۹۶/۲۲ شده است، همچنین میانگین مؤلفه‌های آن شامل: استعداد ۳۲/۶۲، کوشش ۳۱/۲۹ و بافت ۳۲/۳۰ شده است. میانگین اهمال‌کاری تحصیلی ۶۳/۴۲ شده است، همچنین میانگین مؤلفه‌های آن شامل آماده شدن برای امتحانات ۲۳/۵۵، آماده شدن برای تکالیف ۲۲/۷۵ و آماده شدن برای مقاله‌های پایان‌ترم ۱۷/۱۲ شده است. میانگین فریبکاری تحصیلی ۱۴/۴۱ شده است، همچنین میانگین مؤلفه‌های آن شامل سرقت ادبی ۴/۲۲ و کمک غیرمجاز ۱۰/۱۹ شده است.

جدول ۲. نتایج آزمون نرمال بودن

متغیر	مؤلفه‌ها	چولگی	کشیدگی
خودکارآمدی تحصیلی	استعداد	-۱/۵۸	۰/۹۹۰
	کوشش	-۱/۰۰	۱/۹۵
	بافت	-۱/۱۲	۰/۵۴۰
	کل	-۱/۳۴	۰/۷۹۰
اهمال‌کاری تحصیلی	آماده شدن برای امتحانات	۰/۵۸۲	۰/۶۵۹
	آماده شدن برای تکالیف	۰/۵۸۰	۰/۹۲۷
	آماده شدن برای مقاله‌های پایان‌ترم	۰/۵۷۰	۰/۶۵۷
	کل	۰/۸۲۵	۰/۹۲۹
فریبکاری تحصیلی	سرقت ادبی	۰/۵۱۱	-۰/۲۷۰
	کمک غیرمجاز	۱/۳۶	۰/۳۷۰
	کل	۱/۳۵	۰/۷۰۸

بر اساس نتایج جدول فوق؛ توزیع داده‌های مربوط به مقدار چولگی در سطح خطای ۰/۱۶۴ و مقدار کشیدگی در سطح خطای ۰/۳۲۷ برای ۳ متغیر خودکارآمدی تحصیلی، اهمال‌کاری تحصیلی و فریبکاری تحصیلی و مؤلفه‌های آن‌ها نرمال می‌باشد؛ بنابراین از آزمون پارامتریک استفاده می‌شود.

نتایج آزمون همبستگی پیرسون در جدول زیر گزارش شده است.

جدول ۳. نتایج آزمون همبستگی پیرسون

ردیف	متغیر	۱	۲	۳
۱	خودکارآمدی تحصیلی	۱		
۲	اهمال‌کاری تحصیلی	-۰/۷۱۱**	۱	
۳	فریبکاری تحصیلی	-۰/۳۶۶**	۰/۴۱۵**	۱

** سطح خطای ۰/۰۱

نتایج آزمون همبستگی پیرسون در جدول فوق نشان می‌دهد که خودکارآمدی تحصیلی با اهمال‌کاری تحصیلی و فریبکاری تحصیلی ارتباط منفی و معکوس دارد. همچنین اهمال‌کاری تحصیلی با فریبکاری تحصیلی رابطه‌ی مثبت و مستقیم دارد.

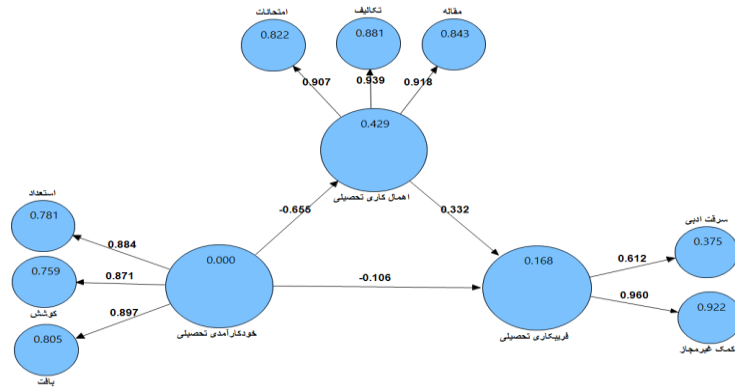
برازش مدل ساختاری معیار R Squares یا R²

مقدار R² معیاری است که نشان از تأثیر یک متغیر برون‌زا بر یک متغیر درون‌زا دارد و سه مقدار ۰/۱۹، ۰/۳۳ و ۰/۶۷ به‌عنوان مقدار ملاک برای مقادیر ضعیف، متوسط و قوی R² در نظر گرفته می‌شود.

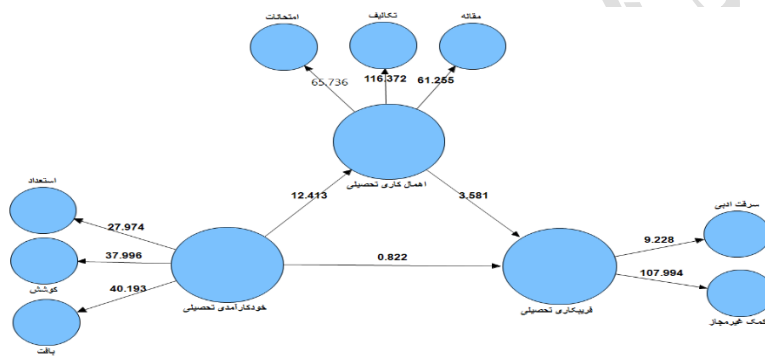
جدول ۴. نتایج معیار R² برای سازه درون‌زا

متغیر	مؤلفه‌ها	R ²
خودکارآمدی تحصیلی	استعداد	۰/۸۰۲
	کوشش	۰/۷۷۲
	بافت	۰/۸۲۷
	کل	-
اهمال‌کاری تحصیلی	آماده شدن برای امتحانات	۰/۸۱۳
	آماده شدن برای تکالیف	۰/۸۸۸
	آماده شدن برای مقاله‌های پایان‌ترم	۰/۸۴۶
فریبکاری تحصیلی	کل	۰/۴۸۳
	سرقت ادبی	۰/۳۷۹
	کمک غیرمجاز	۰/۹۲۴
	کل	۰/۱۷۷

با توجه به نتایج جدول فوق مقدار R² برای سازه‌های پژوهش به‌جز فریبکاری تحصیلی محاسبه شده است که با توجه به سه مقدار ملاک، قوی بودن برازش مدل ساختاری را تأیید می‌سازد. مدل ساختاری در حالت ضرایب مسیر و سطح معناداری در ادامه گزارش شده است.

شکل ۱. مدل ساختاری پژوهش با نمایش ضرایب مسیر در نرم افزار PLS

شکل ۲. مدل ساختاری پژوهش با نمایش سطح معناداری در نرم افزار PLS

جدول ۵. بررسی فرضیه‌ی اصلی پژوهش

نتیجه	عدد معناداری (t-value)		ضریب تأثیر (β)		فرضیه‌ی اصلی
	غیر مستقیم	مستقیم	غیر مستقیم	مستقیم	
تأیید	۳/۵۸۱	۱۲/۴۱۳	۰/۳۳۲	-۰/۶۵۵	تأثیر خودکارآمدی تحصیلی بر فریبکاری تحصیلی با نقش میانجی اهمال کاری تحصیلی

جدول ۶. بررسی فرضیه‌ی فرعی پژوهش

نتیجه	سطح معناداری (t-value)	ضریب تأثیر (β)	فرضیه‌ی
رد	۰/۸۲۲	-۰/۱۰۶	تأثیر خودکارآمدی تحصیلی بر فریبکاری تحصیلی
تأیید	۱۲/۴۱۳	-۰/۶۵۵	تأثیر خودکارآمدی تحصیلی بر اهمال کاری تحصیلی

بحث و نتیجه گیری

این پژوهش باهدف پیش‌بینی فریبکاری تحصیلی بر اساس خودکارآمدی تحصیلی با میانجیگری اهمال‌کاری تحصیلی انجام شد. نتایج نشان می‌دهد که خودکارآمدی تحصیلی بر فریبکاری تحصیلی تأثیر مستقیم و معناداری دارد. این نتایج با یافته‌های حیات‌بخش و همکاران (۱۳۹۹)، سبزیان، قدم پور و میردریکوند (۱۳۹۸)، خرمائی و زابلی (۱۳۹۷)، آلبریک و ریزگلو^۱ (۲۰۱۹) همسو می‌باشد. در تبیین نتایج می‌توان بیان داشت که خودکارآمدی تحصیلی سبب کاهش و عدم فریبکاری تحصیلی در میان دانش‌آموزان می‌شود. فراگیری که درگیری و خودکارآمدی تحصیلی خوبی دارند؛ خودمختارند، به‌طور منظم در کلاس درس حضور می‌یابند، روی یادگیری مطالب متمرکز می‌شوند، به مقررات مؤسسه آموزشی متعهد هستند، نمرات بالاتری کسب می‌کنند، در آزمون‌های استاندارد عملکرد بهتری از خود بروز می‌دهند و تقلب تحصیلی ندارند و در کل به مقررات مدرسه و کلاس درس پایبند هستند و انتظار دارند دوستانشان نیز به این مقررات پای بند باشند؛ بنابراین می‌توان گفت که دانش‌آموزانی که از خودکارآمدی تحصیلی بالایی برخوردارند و خود را به موفقیت نزدیک می‌بینند کمتر فریبکاری تحصیلی از خود نشان می‌دهند و کمتر در اندیشه تقلب و سایر کارهای فریبکارانه هستند چراکه باورهای خودکارآمدی، باعث آرامش شده و می‌تواند پیش‌بینی کننده خوبی برای سلامت روان و عدم اندیشه به فریبکاری باشد.

همچنین نتایج نشان می‌دهد که خودکارآمدی تحصیلی بر اهمال‌کاری تحصیلی تأثیر مستقیم و معناداری دارد. این نتایج با یافته‌های حیات‌بخش و همکاران (۱۳۹۹)، رازقی، میرزا حسینی و زرقام حاجبی (۱۳۹۹)، خرمائی و زابلی (۱۳۹۷)، مهدی زاده، رجایی پور، هویدا و سلم آبادی (۱۳۹۷)، گرفت^۲ (۲۰۱۹)، آلبریک و ریزگلو (۲۰۱۹)، مالکوک و موتلو (۲۰۱۸) همسو می‌باشد. در تبیین نتایج می‌توان گفت، خودکارآمدی تحصیلی بر اهمال‌کاری تحصیلی اثر مستقیم دارد چراکه خودکارآمدی تحصیلی به قضات افراد درباره توانای هایشان در انجام یک وظیفه یا انطباق با یک موقعیت خاص مربوط است. طبق این نظریه باورهای خودکارآمدی بر انتخاب افراد، رشته و جریان از عمل که دنبال می‌کنند تأثیر می‌گذارد. دانش‌آموزان خودکارآمد، گرایش به انجام کارهایی دارند که از انجام آن احساس قابلیت و اطمینان می‌کنند و از کارهای که احساس می‌کنند توانایی انجام آن را ندارند دوری می‌نمایند. باورهای خودکارآمدی تعیین می‌کند که افراد تا چه اندازه انرژی صرف فعالیت‌های خود می‌کنند و چه مقدار در برابر موانع مقاومت می‌کند. پس لازم نیست در انجام کارهایشان اهمال‌کاری ورزند چون مطابق خواسته و توانایی خود آن کار و وظایف را انجام می‌دهند. درواقع دانش‌آموزانی که خودکارآمدی تحصیلی بالایی دارند تکالیف را چالش و وظایفی می‌بینند که باید بر آنها تسلط یابند نه به‌عنوان تهدیداتی که از آنها دوری نمایند و در انجام آن اهمال‌کاری کنند. پس باید چنین گفت که خودکارآمدی تحصیلی بر اهمال‌کاری تحصیلی دانش‌آموزان تأثیرگذار است و دانش‌آموزان با خودکارآمدی بالا از اهمال‌کاری پائینی برخوردار هستند و در انجام تکالیف و وظایفشان سستی و تعلل نمی‌کنند.

1. Albayrak, & Reisoğlu

2. Graff

همچنین نتایج نشان می‌دهد که اهمال‌کاری تحصیلی بر فریبکاری تحصیلی تأثیر مستقیم و معناداری دارد. این نتایج با یافته‌های، میرزا صفی و همکاران (۱۳۹۹)، سبزیان، قدم پور و میردریکوند (۱۳۹۸)، محرری و همکاران (۱۳۹۵)، هوجیدسکا^۱ (۲۰۱۴) همسو می‌باشد. در تبیین نتایج می‌توان چنین گفت که دانش‌آموزان اهمال‌کار به دنبال فریبکاری در تحصیل می‌باشند. چراکه چنین دانش‌آموزانی در انجام کارها و تکالیف و وظایفشان سهل‌انگاری و تعلل می‌کنند و آن را به تأخیر می‌اندازند و درنهایت مجبور می‌شوند برای جبران کارهای عقب‌مانده به فریبکاری تحصیلی روی آورده و کارها را با چنین حرکتی به نفع خود به پایان برسانند. پس اهمال‌کاری تحصیلی با فریبکاری تحصیلی در ارتباط است و بر آن تأثیرگذار است؛ بنابراین اهمال‌کاری تحصیلی بر فریبکاری تحصیلی تأثیرگذار است و دانش‌آموزان اهمال‌کار و تعلل ورز به دنبال فریبکاری تحصیلی و دستیابی به منافع خود از راه غیراستاندارد و غیراخلاقی هستند. مهم‌ترین محدودیت در پژوهش حاضر، زمان انجام پژوهش و هم‌زمانی آن با انتشار ویروس کرونا در کشور که باعث گردید محقق در زمینه دسترسی به نمونه پژوهش با محدودیت روبه‌رو شود و جمع‌آوری داده‌ها را از طریق پرسشنامه آنلاین و با حجم نمونه محدودی انجام دهد. محدودیت دیگر این پژوهش استفاده صرف از پرسشنامه بود و محقق به دلیل شرایط ویژه‌ای که حاکم بود و پاسخگویی به سؤالات پرسشنامه به قضاوت دانش‌آموزان مورد مطالعه بستگی داشت. محدودیت زمان اجرای پژوهش و همکاری ضعیف برخی دانش‌آموزان در زمینه تحقیق و پژوهش از محدودیت‌هایی بود که می‌توان در انجام این پژوهش نام برد. به مسئولان نظام آموزش و پرورش پیشنهاد می‌شود تا ترتیبی اتخاذ کنند که راهبرد خودکارآمدی به شکل کارگاه‌هایی در آغاز سال تحصیلی و یا در طول سال توسط مشاوران و معلمان به روشی کاملاً ساده و کاربردی به دانش‌آموزان آموزش داده شود. با توجه به نقش خودکارآمدی تحصیلی پیشنهاد می‌شود به تقویت معقولانه‌ی باورهای خودکارآمدی دانش‌آموزان پرداخته شود به‌نحوی که باعث کاهش اهمال‌کاری و فریبکاری تحصیلی شود، به این طریق روحیه و انگیزه در دانش‌آموزان افزایش می‌یابد و درنهایت موفقیت تحصیل در پی داشته باشد. دیران و والدین با فراهم کردن موقعیت‌های که متناسب با توانایی دانش‌آموزان باشد این باور را در آن‌ها ایجاد کنند که با تلاش و کوشش می‌توانند بر مشکلات فائق آیند که نتیجه آن افزایش خودکارآمدی دانش‌آموزان خواهد بود. باید برنامه‌های آموزشی را تدارک دید که زمینه بهبود مهارت‌هایی که می‌تواند بستر افزایش خودکارآمدی را در دانش‌آموزان را فراهم کند و همچنین زمینه کاهش اهمال‌کاری تحصیلی و فریبکاری تحصیلی شود تا بتوان از مشکلی که در بین دانش‌آموزان رواج زیادی دارد و هزینه‌های گزاف که هرساله آموزش و پرورش جهت مردودی دانش‌آموزان متحمل می‌شود جلوگیری کرد. پیشنهاد می‌شود در زمینه خودکارآمدی دانش‌آموزان و اهمال‌کاری و فریبکاری تحصیلی به والدین اطلاع‌رسانی شده و در صورت امکان آموزش‌هایی در این رابطه به والدین داده شود.

منابع

- یجی، جواد؛ شهابی، روح‌الله؛ غلبازی، هوشنگ (۱۳۹۰). رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و شخصی گزارش‌شده دانشگاه با تقلب در دانش‌آموزان دبیرستان، مجله روانشناسی، ۱۵(۴)، ۴۱۲-۴۲۴.

¹. Chudzicka

- برزگر بفرویی، کاظم؛ حیدری، یاسر؛ دهقان منشادی، منصور (۱۳۹۹). اثربخشی آموزش خود دلسوزی شناختی بر باورهای خودکارآمدی تحصیلی و کفایت اجتماعی دانش‌آموزان پسر. ماهنامه علوی پژوهشی دانشکده بهداشت یزد، ۱۹ (۳)، ۷۳-۸۶.
- بلوم، بنجامین سمیونل (۱۹۷۴). ویژگی‌های آدمی و یادگیری آموزشگاهی، ترجمه علی اکبر سیف، ۱۳۷۴، تهران: نشر دانشگاهی.
- پورقاز، عبدالوهاب؛ محمدی، امین؛ دوستی، مرضیه (۱۳۹۱). تأثیر خودکارآمدی تحصیلی و خستگی شناختی بر حل مسائل شناختی دانش‌آموزان. مجله مطالعات روانشناسی تربیتی، ۹ (۱۵)، ۶۸-۸۶.
- جمشیدی، محمدحسین (۱۳۸۰). نظریه عدالت از دیدگاه فارابی، امام خمینی، شهید صدر چاپ اول، تهران: انتشارات پژوهشکده امام خمینی (ره) و انقلاب اسلامی.
- جوکار، بهرام و دلاور پور، محمدآقا (۱۳۸۶). رابطه اهمال‌کاری آموزشی با اهداف پیشرفت. مجله اندیشه‌های نوین تربیتی، ۳ (۳ و ۴)، ۶۱-۸۰.
- حیات‌بخش، سحر؛ انتصار فومنی، غلامحسین و حجازی، مسعود (۱۳۹۹). اثربخشی آموزش شیوه‌های حل مسأله گروهی بر اخلاق تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان. نشریه آموزش پرستاری، ۹ (۴)، ۳۱-۴۰.
- خامسان، احمد و امیری، محمد اصغر (۱۳۸۹). بررسی تقلب تحصیلی در بین دانشجویان دختر و پسر. مجله اخلاق در علم و فناوری، ۶ (۱)، ۵۳-۶۱.
- خرمایی، فرهاد؛ زابلی، مصطفی (۱۳۹۷). بررسی رابطه بین سبک‌های حل مسأله و اهمال‌کاری تحصیلی دانش‌آموزان دبیرستانی: نقش میانجی خودکارآمدی تحصیلی. دوفصلنامه راهبردهای شناختی در یادگیری، ۶ (۱۰)، ۱۸-۳۸.
- خیامی آبیز، حمزه (۱۳۹۴). اثربخشی آموزش خودکارآمدی بر اهمال‌کاری تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه، پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره.
- رازقی، فاطمه السادات؛ میرزا حسینی، حسن و زرقام حاجبی، مجید (۱۳۹۹). مدل‌سازی رابطه بین اهداف پیشرفت و باورهای انگیزشی با تأخیر آموزشی: نقش واسطه‌ای راهبردهای یادگیری خودتنظیمی. فصلنامه توسعه آموزش جندی شاپور، ۱۱ (۳)، ۳۵۹-۳۳۴.
- سزیزان، سعیده؛ قدم‌پور، عزت‌الله و میردریگوند، فضل‌الله (۱۳۹۶). ارائه مدل علی ادراک از جو عاطفی انعطاف‌پذیری خانواده با تقلب تحصیلی: نقش میانجی‌گری خودکارآمدی تحصیلی. فصلنامه مددکاری اجتماعی، ۷ (۳)، ۳۲-۴۳.
- سزیزان، سعیده؛ قدم‌پور، عزت‌الله و میردریگوند، فضل‌الله (۱۳۹۸). ارائه مدل علی‌درگیری تحصیلی و اخلاق تحصیلی با تقلب تحصیلی: نقش میانجی‌گری خودکارآمدی تحصیلی. روانشناسی مدرسه، ۸ (۴)، ۱۳۱-۱۵۵.
- سرمد، زهره؛ بازرگان، عباس و حجازی، الهه (۱۳۸۷). روش‌های تحقیق در علوم رفتاری، چاپ دوازدهم، تهران: انتشارات آگاه.
- شکری، امید؛ عباس‌زاده، سمانه (۱۳۹۸). تحلیل روانسنجی نسخه فارسی مقیاس فریب‌کاری تحصیلی در دانشجویان. فصلنامه روانسنجی، ۸ (۳۰)، ۶۱-۷۶.
- شهینی بیلاق، منیجه؛ سلامتی، سیدعباس؛ مهربانی‌زاده، مهناز و حقیقی، جمال (۱۳۹۵). بررسی شیوع تعلل و تأثیر درمان شناختی رفتاری و مدیریت رفتار بر کاهش آن در دانش‌آموزان دبیرستانی شهرستان اهواز. مجله علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز، ۱۳ (۳)، ۱-۳۰.

- عطادخت، اکبر؛ محمدی، عیسی و بشرپور، سجاد (۱۳۹۴). بررسی اهمال‌کاری تحصیلی بر اساس متغیرهای جمعیت شناختی و رابطه آن با انگیزش پیشرفت و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان. مجله روانشناسی مدرسه، ۴ (۲)، ۶۸-۵۵.
- فاتحی، یونس (۱۳۹۰). بررسی شیوع اهمال‌کاری تحصیلی و ارتباط آن با خودکارآمدی تحصیلی و عادت‌های مطالعه در دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهر شیراز. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی مشهد.
- فرید، ابوالفضل (۱۳۹۵). نقش عوامل انگیزشی جهت‌گیری‌های هدفی شخصی، خودکارآمدی تحصیلی و فشار تحصیلی در تقلب تحصیلی دانشجویان داروسازی. دو ماهنامه علمی- پژوهشی راهبردهای آموزش در علوم پزشکی، ۹ (۶)، ۴۱۴-۴۲۳.
- فراهانی، زاهد؛ خوشبخت آجیرلو، سیامک؛ فراهادی آجیرلو، جلال (۱۳۹۴). رابطه بین میزان اضطراب دانش‌آموزان و تقلب آن‌ها. سومین کنفرانس بین‌المللی روانشناسی و علوم اجتماعی، تهران، مجمع مالکان موسسه مهر اشراک.
- لامعی، بی‌بی‌غفت؛ سپهری شاملو، زهره و آقامحمدیان شهرباف، حمیدرضا (۱۳۹۳). بررسی ارتباط ساختار انگیزشی و اهمال‌کاری تحصیلی در دانشجویان کارشناسی شاهد دانشگاه فردوسی مشهد. پژوهش‌های روانشناسی بالینی و مشاوره، ۴ (۱)، ۷۰-۵۵.
- محرری، ماندانا؛ صیغف، محمد حسن؛ رستگار، احمد (۱۳۹۵). بررسی رابطه‌ی بین خودکارآمدی تحصیلی با فریبکاری تحصیلی دانشجویان. اولین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی ایران، ۱۰-۱.
- میرزاصفی، اعظم؛ یعقوبی، ابوالقاسم؛ محقق، حسین و کردنوقایی، رسول (۱۳۹۹). تدوین مدل ساختاری ناسازگاری تحصیلی بر اساس بی‌عدالتی آموزشی، فرسودگی، فریبکاری تحصیلی و عدم خودکارآمدی دانشجویان. پژوهش در نظام‌های آموزشی، ۱۴ (۴۹)، ۵۴-۴۱.
- مهدی‌زاده ایرج؛ رجایی پور سعید؛ هویدا، رضا و سلم‌آبادی، مجتبی (۱۳۹۷). نقش خودکارآمدی تحصیلی و خودناتوانسازی تحصیلی در اهمال‌کاری تحصیلی دانشجویان. دو ماهنامه علمی، پژوهشی راهبردهای آموزشی در علوم پزشکی، ۱۱ (۳)، ۱۰-۵.
- Albayrak, E., & Reisoğlu, S. (2019). Personality, Academic Self-Efficacy, Academic Locus of Control and Academic Procrastination among University Students. 114, 222-228
- Bandura, A. (1997). Cognitive processes in mediating behavioral change. *Journal of personality and social psychology*, 35, 125-139
- Bandura, A. (2001). Social cognitive theory of mass communication. *Media Psychology*, 3(3), 265-299.
- Bolin, A. (2004). Self-control, perceived opportunity, and attitudes as predictors of academic dishonesty. *The Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied*, 138(2), 101-114
- Davis, S. F., & Ludvigson, H. W. (1995). Additional data on academic dishonesty and a proposal for remediation. *Teaching of Psychology-Farnese, M., Tramontano, C., Fida, R., Paciello, M.* (2011). Cheating behaviors in academic context: does academic moral disengagement matter? *Social and Behavioral Sciences*, 29, 356- 365
- Ferrari, J., Pychyl, T. (2000). The scientific study of procrastination: Where have we been and where are we going. *Journal of Social Behavior and Personality*, 15(5), 3-13
- Chudzicka-Czupala, A., Lupina-Wegener, A., Borter, S., & Hapon, N. (2013). Students' attitude toward cheating in Switzerland, Ukraine and Poland. *The New Educational Review*, 32(2), 66-76
- Malkoç, A., & Mutlu, A. K. (2018). Academic Self-Efficacy and Academic Procrastination: Exploring the Mediating Role of Academic Motivation in Turkish University Students. *Universal Journal of Educational Research*, 6(10), 2087-2093

- McCabe, D. L., Feghali, T., & Abdallah, H. (2008). Academic dishonesty in the Middle East: Individual and contextual factors. *Research in Higher Education*, 49(5), 541-467
- McCabe, D.L., Trevino, L.K, (1993). Cheating in Academic Institutions: A Decade of Research. *Ethics & Behavior*, 11(3), 219-232
- Nora, W. L. Y., & Zhang, C. (2010). Motives of cheating among secondary students: the role of self-efficacy and peer influence. *Asian Pacific Educational Review*, 11(4), 573- 584.
- Niermann, H., Scheres, A. (2014). The relation between procrastination and symptoms of attention deficit hyperactivity disorder (ADHD) in undergraduate students. *Methods in Psychiatric Research*, 23 (4), 411-421
- Lawson, R.A. (2004). Is classroom cheating related to business students' propensity to cheat in the real world. *Journal of the American Academy of Business*, 8, 142-146
- Rensburg, Y. E. J. V., de Kock, F. S., & Derous, E. (2018). Narrow facets of honesty-humility predict collegiate cheating. *Personality and Individual Differences*, 123, 199-204.
- Rettinger, DA., Kramer, Y. (2009). Situational and personal causes of student cheating. *Research in Higher Education*, 50, 293-313.
- Solomon, L.J., Rothblum, E. D. (1984). Academic Procrastination: Frequency And Cognitive-Behavioral Correlates. *Journal of Counseling Psychology*, 31(4), 503-509
- Smith, T. R., Kudlac, C., Fera, A. G. (2013). Deviant reactions to the college pressure cooker: A test of general strain theory on undergraduate students in the united states. *International Journal of Criminal Justice Sciences*, 8(2), 88-104.
- Tas, Y., Tekkaya, C. (2010). Personal and contextual Factors associated with student's cheating in science. *The journal of Experimental Education*, 78(4), 440-463.
- Steel, P. (2007). The nature of procrastination: A meta-analytic and theoretical review of quintessential self-regulatory failure. *Psychological Bulletin*, 133, 65 - 94